

SAMMEN OM ♥ERDENSMÅL

En guide til at arbejde med
fællesskaber og verdensmål
på biblioteket

SAMMEN OM ♥ VERDENSMÅL

Håndbogen er lavet af Tænk tanken Fremtidens Biblioteker som del af projektet SAMMEN OM VERDENSMÅL. Den er udarbejdet af Kristine Fjord Tolborg fra Chora 2030, projektleder Kira Gilling Hansen fra Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og Ea Helth Øgendahl fra SocialRespons, som har interviewet borgere og biblioteksansatte. Der indgår desuden bidrag fra bæredygtighedspsykolog Simon Elsborg Nygaard.

Forsidebillede: Frøbomber pakket ind i papir fra aflagte bøger.

Fotograf: Karen Bjerggaard

Trykt i Danmark i 2022 af KLS PurePrint.

Cradle to Cradle-certificeret tryksag.

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker repræsenterer omkring 40 folkebiblioteker, biblioteksorganisationer, forskningsbiblioteker og en række private virksomheder, der deltager aktivt i Tænk tankens aktiviteter og støtter arbejdet økonomisk.

www.fremtidensbiblioteker.dk

Projektet og håndbogen er støttet af VELUX FONDEN

THE VELUX FOUNDATIONS
VILLUM FONDEN × VELUX FONDEN

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Introduktion	6
FN's Verdensmål	13
Hvordan kan man arbejde med verdensmål lokalt?	19
Fem skridt til at komme i gang	26
1: Lav en aftale med biblioteket	26
2: Afhold opstartsmøde eller workshop	27
3: Find ud af, hvad I har lyst til at arbejde med	28
4: Få flere med	31
5: Lav en god gruppe	34
Rejseholdet	39
Bæredygtighed er for alle	44
Eksempler på aktiviteter	49

Forord

Alle mennesker har noget, de føler stærkt omkring, og som kan gøre gavn for andre mennesker, hvis de handler på det. Som deltager i et bæredygtigt fællesskab kan du arbejde med det, du interesserer dig for. Er der noget, du længe har haft lyst til at gøre noget ved? Eller er der nogen, du længe har haft lyst til at hjælpe? Ligegyldigt hvad det er, så er der nok et verdensmål til dig.

Med denne håndbog får du hjælp til at komme i gang. Vi har samlet gode råd, erfaringer og eksempler, du kan bruge til inspiration. De handler alle sammen om folk, der i samarbejde med det lokale folkebibliotek har lavet fællesskaber om bæredygtige aktiviteter. Det behøver ikke være stort eller svært. I fællesskab med andre kan du og jeg nemlig være med til at gøre en positiv forskel for lokalområdet, en nabo eller noget helt tredje.

Vi vil gerne sige en stor tak til VELUX FONDEN, der har støttet projektet, og til alle deltagerne og de biblioteksansatte, der med en lang række spændende aktiviteter har vist vejen og bidraget med mange fine eksempler på, at alle kan være med.

Vi håber, du finder inspiration i håndbogen og vil bruge den til i fællesskab med andre at gøre en positiv forskel der, hvor du bor.

God læselyst!

Kira Gilling Hansen og Lotte Hviid Dhyrbye
Tænketanken Fremtidens Biblioteker

Introduktion

Vi står over for store forandringer, når hele det danske samfund skal gøres mere bæredygtigt. Diskussionerne er allerede i fuld gang om, hvad vi kan gøre, og hvad det vil kræve. Det sker ofte med udgangspunkt i FN's verdensmål, fordi målene udgør en række pejlemærker for, hvad der skal til for at skabe en bedre, grønnere og mere retfærdig verden.

Det er ikke en opgave, staten eller kommunerne kan klare alene. Vi spiller som borgere også en vigtig rolle. Der er brug for, at vi melder os på banen og er med til at sætte lokale initiativer i gang, som kan inspirere til at afprøve nye måder at gøre tingene på. Alle kan bidrage, og man behøver ikke gøre det alene.

Med et folkebibliotek i hver kommune har vi allerede gode mødesteder, hvor vi kan hjælpe hinanden med at skabe forandring. Bibliotekerne vil gerne skabe rum for, at folk mødes og i fællesskab finder veje til, hvordan man lokalt kan bidrage til opfyldelsen af verdensmålene.

Denne håndbog er lavet på baggrund af projektet SAMMEN OM VERDENSMÅL. Projektet handler om at bruge bibliotekerne til at udvikle lokale fællesskaber, som bidrager til et eller flere af FN's verdensmål. Håndbogen er en guide til, hvordan man med hjælp fra det lokale folkebibliotek kan skabe borgergrupper og igangsætte lokale bæredygtige aktiviteter, der gør en forskel.

Det er tit på arbejdspladsen, vi opbygger relationer og venskaber, så derfor kan det kræve lidt ekstra at blive del af et fællesskab, når man ikke længere er på arbejdsmarkedet. Men fællesskaber kan også opstå lokalt og være anledning til, at man sætter nye initiativer i værk i lokalsamfundet. Det er netop intentionen med SAMMEN OM VERDENSMÅL og denne håndbog: At give inspiration til, hvordan vi kan omsætte gode idéer til bæredygtige handlinger lokalt og i fællesskab med andre.

Du kan læse håndbogen fra ende til anden eller slå op under det afsnit, som passer til, hvor du lige præcis er i processen. Undervejs er der en række eksempler på, hvad deltagerne i SAMMEN OM VERDENSMÅL har sat i gang af lokale aktiviteter i samarbejde med 25 biblioteker. Der er også en kort introduktion til verdensmålene og til, hvordan man kan arbejde med dem lokalt.

Projektet har særligt fokus på de borgere, der er fyldt 60 år, men håndbogen kan bruges af alle, som er interesserede i at finde ud af, hvordan man kan bidrage til en bedre og mere bæredygtig verden.

SAMMEN OM ♥ VERDENSMÅL

Projektet SAMMEN OM VERDENSMÅL handler om at bruge folkebiblioteket til at inddrage borgere i lokale fællesskaber om bæredygtighed. Med bibliotekerne som platform skaber vi lokale fællesskaber med udgangspunkt i borgernes egne interesser og idéer. Tænkertanken Fremtidens Biblioteker står bag projektet, som er gennemført i samarbejde med 25 folkebiblioteker, der alle er interesserede i at hjælpe folk til at mødes og få gode idéer omsat til handling.

I projektet er der især fokus på borgere, der har rundet 60 år, da der allerede er mange gode tiltag om verdensmålene for børn og unge, mens udbuddet for dem, der ikke længere er erhvervsaktive, er mere begrænset. Det er derfor et mål med projektet at vise nogle af mulighederne for at engagere sig, når man ikke længere er erhvervsaktiv, men gerne vil bidrage til en bedre verden. Samtidig tror vi på, at det øger trivselen, når man skrider til handling om noget meningsfuldt i fællesskab med andre. Det er baggrunden for, at aktiviteterne er skabt af borgere og biblioteker i fællesskab. Tænkertanken har modtaget støtte fra VELUX FONDEN til at realisere projektet, som løber over to år og fire måneder fra februar 2021 til maj 2023.

Tænkertanken Fremtidens Biblioteker repræsenterer omkring 40 folkebiblioteker, biblioteksorganisationer, forskningsbiblioteker og en række private virksomheder, der deltager aktivt i Tænkertankens aktiviteter og støtter arbejdet økonomisk.

Læs mere om projektet på www.sammenomverdensmaal.dk

Podning af æbletræer skaber fællesskab og samtaler om bæredygtighed

I Viborg har SAMMEN OM VERDENSMÅL-gruppen lavet en "lær at pøde dit eget æbletræ-workshop". Målet var at få plantet flere træer, vise hvordan man selv kan lave sine træer og samtidig skabe fællesskab og starte samtaler om biodiversitet, klima og bæredygtighed.

Arrangementet fandt sted udendørs i en bålhytte i en landsby uden for Viborg. Der kom mennesker i alle aldre både fra lokalområdet og rundt om fra Viborg kommune. Deltagerne var både børnefamilier, mennesker, der kom alene eller sammen med deres ægtefælle, og familier med flere generationer. Der blev podet æbletræer, lavet snobrød, drukket kaffe, øl og sodavand og snakket om æbletræer, selvforsyning og verdensmål. Arrangementet gav samtidig liv og samlingsmulighed for det lille lokalsamfund.

Det var medlemmer fra gruppen, der stod for undervisningen. Andre fra gruppen sørgede for kaffe, sodavand og snobrødsdej. Invitationen var lavet i samarbejde med to biblioteksmedarbejdere, der var med til at udbrede viden om arrangementet. TV MidtVest kiggede forbi, og mediedækningen sørgede for, at flere fik kendskab til gruppens arbejde.

Gruppen har også planer om at plante træer – faktisk en lille skov på en grund i en af landsbyerne i Viborg Kommune. Med inspiration fra Grønne Nabofællesskaber bliver det givetvis en såkaldt Miyawaki-skov, som plantes tæt, gror hurtigt og optager meget CO₂.

”

Det er hyggeligt samvær, hvor man kan komme, uanset hvem man er, hvad man har lavet, gammel og ung. Man prøver så godt, man kan. Jeg fik sgu lavet et træ! Det skaber en følelse af, at man godt kan være en del af et fællesskab, og at man godt kan gøre noget, selvom man ikke ved noget.

Deltager

Workshoppen i Viborg er et eksempel på, hvordan du kan arbejde med verdensmålene i dit lokalområde. Både biodiversitet og forebyggelse af klimaforandringer indgår i de 17 Verdensmål og er vigtige elementer i omstillingen til et mere bæredygtigt samfund. Du kan læse mere om verdensmålene på næste side.

Alle kan være med

- Alle kan bidrage med bæredygtige idéer og aktiviteter. Det kræver ingen særlige forudsætninger – blot lysten til at mødes med andre, blive inspireret og sætte aktiviteter i gang som for eksempel litteraturvandringer i naturen, byttemarkeder, besøgstjeneste eller re-design af tekstiler.
- Hvis du er i tvivl om, hvor du skal starte, eller om du overhovedet kan gøre en forskel, så er det en stor hjælp at mødes med andre. Sammen får vi tit flere og bedre idéer, og når vi gør noget sammen med andre, kan vi opnå meget mere.
- Bibliotekerne er gode mødesteder. De byder på viden og kontakter, kan danne ramme om mange forskellige typer aktiviteter og kan også hjælpe med at få idéer omsat til handling.
- Fællesskaber om bæredygtighed giver oplevelser, mulighed for generationsmøder og en stor lokal kontaktflade. Du får viden om verdensmålene og mulighed for at gøre noget og skabe forandring lokalt sammen med andre, der er optagede af det samme som dig.

FN's Verdensmål

I 2015 vedtog FN 17 mål for verdens bæredygtige udvikling frem til 2030. Det er første gang i verdenshistorien, at der er sat konkrete mål for at løse klodens største problemer, og at målene gælder for alle verdens lande. Hvert mål rummer en række delmål, som i flere detaljer beskriver, hvad målet går ud på, og hvad der skal til for at nå det.

FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling er en ambitiøs plan, som blev vedtaget af alle 193 medlemslande i FN efter en lang og unik forhandlingsproces. Som noget særligt var det nemlig ikke bare regeringsledere, som deltog i processen. Også civilsamfund, forskere og erhvervsliv blev involveret, og mere end 10 millioner mennesker verden over gav deres mening til kende via onlineplatformen MyWorld. Så man kan med god ret sige, at verdensmålene ikke er FN's – de tilhører og forpligter os alle sammen.

Men hvad betyder bæredygtig udvikling egentlig? Det er et begreb med mange definitioner, men den mest kendte er nok den definition, der stammer fra Brundtlandrapporten fra 1987:

"En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare".

Med de 17 Verdensmål er begrebet blevet udfoldet yderligere, så vi nu kan se, at det blandt andet handler om, at vi skal gøre en ende på ekstrem fattigdom og sult, vi skal sikre uddannelse, anstændige jobs og ligestilling, mindske uligheden, sørge for bæredygtig produktion, infrastruktur og energi samt bekæmpe klimaforandringer.

Det er tydeligt at se, at målene ikke alene sætter fokus på klima og miljø. Man taler om, at der er tre dimensioner af bæredygtighed, nemlig den miljømæssige, den sociale og den økonomiske bæredygtighed. Verdensmålene rummer alle tre dimensioner.

Den miljømæssige handler om at beskytte naturen, den sociale handler om at sikre menneskets grundlæggende behov, og den økonomiske handler om at sikre mere lige fordeling af ressourcerne og at udnytte ressourcerne bedre, for eksempel gennem genbrug.

De tre dimensioner og alle 17 mål er dermed også tæt forbundne.

Du kan læse mere om verdensmålene og delmålene på www.verdensmaal.org

Vi møder verdensmålene lokalt

Verdensmålene er globale og gælder for alle verdens lande, rige såvel som fattige. Det er ikke alle målene, der umiddelbart giver mening i en dansk sammenhæng, men hvis man først dykker ned i delmålene, vil man opdage, at der under hvert af de 17 mål er emner, som også er relevante i Danmark. Og når man først har taget verdensmålsbrillerne på, støder man på målene mange steder i vores hverdag og lokalsamfund. Det sker for eksempel i supermarkedet, hvor der er datovarer. For få år siden gik man en stor bue uden om varer, der var tæt på udløbsdatoen. Men nu er der mange, der gerne vil købe dem – både fordi de er billige, og fordi man på den måde er med til at bekæmpe madspild. Bekæmpelse af madspild er nævnt under mål 12.

Andre eksempler:

- Ansvarligt forbrug: Kommunen beder os sortere vores affald i 10 forskellige fraktioner.
- Bæredygtig energi: Der sættes ladestandere op til elbiler, og bybussen omlægges til el.
- Ligestilling: Vi diskuterer, hvordan der kan komme flere kvinder i bestyrelserne i landets virksomheder, eller hvorfor pigerne klarer sig bedre i uddannelsessystemet end drengene.
- Klimaindsats: Flere storme og stigende vandstand betyder, at vi må forstærke kystsikringen for huse og byer, der ligger tæt på havet.

Du kan finde flere eksempler i Verdens Bedste Nyheders hæfte "På vej mod verdensmålene". Her fortæller de for hvert mål, hvad status er både globalt og i Danmark. Se: www.verdensbedstenyheder.dk/dansker-kend-dine-verdensmaal/

Men selvom vi allerede er i gang mange steder, er det langt fra alle løsninger, der er enkle. Bæredygtig udvikling er netop kendetegnet ved, at det er fyldt med dilemmaer. Det opdager vi også, når diskussionerne udfolder sig lokalt. Mange forbrugere er for eksempel trætte af, at grøntsager i supermarkedet er pakket ind i plastik. De vil nemlig gerne undgå plastik, som ikke er et særligt bæredygtigt produkt. Men supermarkederne svarer, at grøntsagerne bliver pakket ind for at kunne holde længere. Hvis ikke de anvender plastik, vil mange flere af varerne skulle kasseres, og det skaber madspild. Så hvad er det rigtige at gøre? Eller hvad med solcelleparker og vindmøller – er det vigtigst at få produceret mere bæredygtig energi eller at sikre plads til vild natur og dyreliv?

Dilemmaerne betyder, at vi bliver nødt til at diskutere, hvad de bedste løsninger er, men også at vi bliver nødt til at prøve os frem, så usikkerhederne ikke gør os handlingslammede. Vi må øve os i at gøre tingene mere bæredygtigt, og det bedste sted at starte er tit i vores eget lokalområde.

I Danmark skal vi også bidrage

Nogle gange hører man indvendinger som: "Vi behøver ikke at gøre noget i Danmark". Enten fordi landet er for lille til at have en betydning, eller fordi vi allerede er i mål med de fleste af verdensmålene. Men selv i et land som Danmark er der rum for forbedring, og især når det drejer sig om vores forbrug af ressourcer og mangel på biodiversitet, er vi langt fra at være i mål.

Tre argumenter for, hvorfor vi også skal gøre noget i Danmark:

1. Hvert skridt tæller

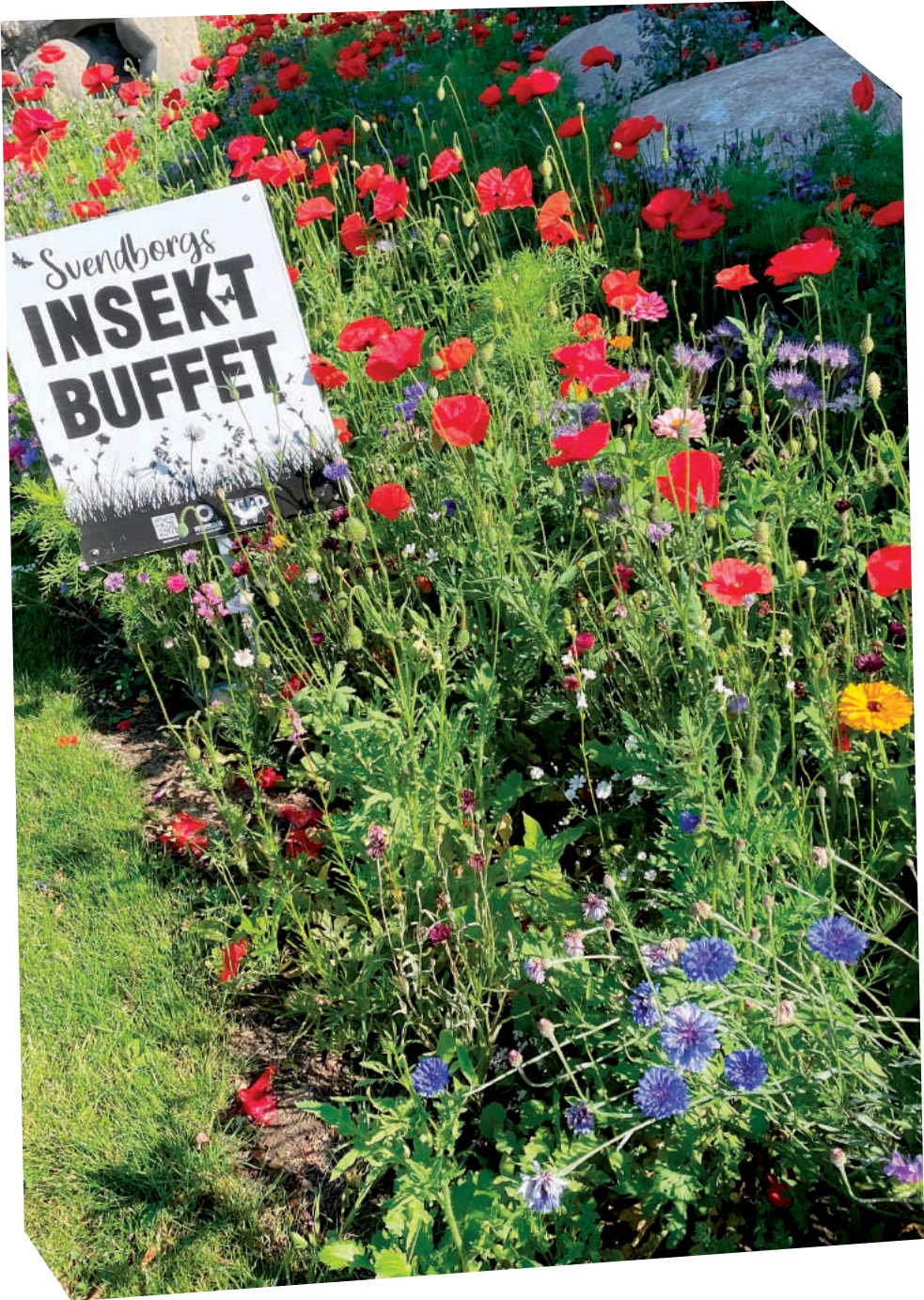
Det er store udfordringer, vi står overfor. Men det er ikke et spørgsmål om enten at gå hele vejen eller gøre ingenting. Alle kan gøre noget, og hvert skridt tæller. Det gælder ikke mindst i forhold til klimaforandringerne. Hver lille del, vi kan skære af udledningerne af drivhusgasser, kan være med til begrænse den fremtidige temperaturstigning.

2. Vi skal øve os i at gøre tingene anderledes

Samfundet står midt i en omstillingsproces, og vi har alle sammen brug for at øve os i at gøre tingene anderledes. Vaner kan være svære at bryde, men ved at øve os i bæredygtige handlinger, kan vi opdage, hvad der godt kan lade sig gøre – og måske få mod på mere. Sådan ændrer vi stille og roligt, hvad der er det almindelige at gøre.

3. Handling giver håb

Selvom der kan synes langt fra vores lokale handlinger til de store globale udfordringer, gør det os mere håbefulde, når vi oplever, at vi kan skabe små forandringer, der peger i den rigtige retning. Det føles bedre at gøre noget end at lade stå til. Det skaber især håb, hvis man kan gøre det sammen med andre, fordi det er udfordringer, vi bliver nødt til at løse i fællesskab.

Hvordan kan man arbejde med verdensmål lokalt?

På biblioteket kan man få viden om alt muligt, selvfølgelig også om verdensmål og bæredygtighed. Der er de seneste år blevet udgivet en lang række bøger om temaerne. Nogle beskæftiger sig med det på et overordnet niveau, mens andre fokuserer på det praktiske niveau og indeholder guides til, hvordan man selv kan leve mere bæredygtigt.

Selvom viden er et vigtigt første skridt, er der noget, der tyder på, at viden alene ikke får os til at ændre vaner eller skabe forandring. Faktisk kan viden om komplekse udfordringer få os til at miste modet, fordi det kan virke uoverskueligt at ændre det. Vi har brug for også at gøre noget, og det vil bibliotekerne gerne hjælpe med til. Bibliotekerne er nemlig ikke bare huse for bøger og viden: De er også mødesteder. Derfor kan bibliotekerne hjælpe os med at finde sammen og i fællesskab sætte gang i lokale bæredygtige aktiviteter.

Jeg synes, det er virkelig fedt, at de tager sådan nogle initiativer op i kommunen. Og får folk til at gøre noget, hvis de har mulighed for det. Og ja, at biblioteket støtter op om det. Jeg var overrasket over, at man rent faktisk ville det.

Deltager

Aktiviteterne kan se vidt forskellige ud. Det vigtigste er, at de tager udgangspunkt i noget, du interesserer dig for og kan samle andre folk omkring. Fordi verdensmålene både handler om at skabe plads til naturen, gode vilkår for mennesker og smartere brug af ressourcerne, er det en meget bred vifte af emner, man kan tage fat på.

Verdensmål og bæredygtighed kan for eksempel omsættes til aktiviteter som:

- Syning og re-design med fokus på genbrugsmaterialer
- Dyrkning af fælleshaver og bibliotekshaver
- Reparationsværksteder
- Klimavenlig fællesspisning
- Læsegrupper, som debatterer klima- og bæredygtighedsliteratur
- Erindrings- og litteraturvandring
- Bæredygtige workshops
- Bytte- og loppemarkeder
- Samarbejde omkring bevægelse i naturen med "Hold hjernen frisk" og "Bevæg dig for livet"
- Besøgstjeneste
- Samarbejde med kommunen om affaldssortering, genbrug og genanvendelse.

Du kan læse mere om eksemplerne undervejs og sidst i håndbogen, hvor de bliver udfoldet.

Fællesskabets betydning

Det er et grundlæggende vilkår for os mennesker, at vi trives bedst, når vi har gode relationer til andre mennesker. Mange opbygger relationer og venskaber på arbejdspladsen, så når man ikke længere er på arbejdsmarkedet, kan det kræve lidt ekstra at komme til at føle sig som del af et fællesskab. Men fællesskaber kan også opstå i de nære omgivelser og give anledning til, at man sætter nye initiativer i værk i lokalsamfundet. Det giver flere at mødes med og hilse på, når man færdes i sit lokalområde, og det gør det nemmere at tale med hinanden og komme med forslag til at prøve noget nyt. Netop fordi udviklingen af et bæredygtigt samfund er et fælles problem, kan det virke opmuntrende at gøre noget sammen med andre og opleve, at man ikke står alene.

”

Gå ind i de ting, som motiverer dig, og som du synes er spændende. Du skal ikke tænke så meget over, om du ved noget om det eller har prøvet det før. Det vigtigste er, at det er noget, du synes er spændende, eller som du kunne tænke dig at udvikle dig på – uanset om du er 77 år, eller hvad du er. Kort sagt: Vær åben for, hvad du møder i det, og gå efter det, du føler for.

Bibliotekar

Et fællesskab om muleposer

På Stevns Bibliotekerne driver en gruppe borgere et syværksted, hvor de producerer stofposer af genbrugstekstiler, som går under navnet Stevnsposen. Posen bliver blandt andet brugt til udlevering på biblioteket i stedet for plastikposer og er samtidig blevet en genkendelig pose, der ses mange steder i byen.

Gruppen mødes på to forskellige biblioteker i Stevns Kommune en formiddag om ugen. Der er omkring 14 aktive deltagere, og flere kommer til. Nogle møder op med deres egen symaskine, og andre bruger symaskiner, som de har fået doneret. De sidder et rart sted på biblioteket, syr stofposer, snakker og har fået opbygget et hyggeligt og stærkt fællesskab.

Idéen til posen blev født på biblioteket, men snart fik de prikket til nogle lokale kvinder og ildsjæle, som tog idéen videre, udviklede på design og fik gjort projektet til deres eget. I dag er gruppen selvkørende og sørger selv for at få fat i stof og materialer, ligesom medlemmerne af gruppen selv er drivende kræfter i at fortsætte det gode arbejde.

Gruppen snakkede i starten ikke så meget om verdensmål. Det vigtige er stofposen og fællesskabet. Men snakken er begyndt, og alle i gruppen ved, at initiativet gør dem til et godt eksempel på arbejdet med bæredygtige byer og lokalsamfund.

Handlefællesskaber for bæredygtighed

Bæredygtighedspsykolog Simon Elsborg Nygaard beskæftiger sig med, hvordan vi kan skabe et mere bæredygtigt samfund på en måde, som gør, at vi også selv får det bedre. Bæredygtighedspsykologi handler om at bruge viden fra psykologien i arbejdet med bæredygtighed. Fra psykologien har vi en stor viden om mennesker, og den viden kan bruges, når vi skal finde ud af, hvordan vi som mennesker kan motiveres til at fremme bæredygtighed. Her spiller fællesskaber en vigtig rolle. Simon Elsborg Nygaard taler om handlefællesskaber for bæredygtighed som en vej til at modvirke følelser af afmagt og hjælpeløshed:

Psykologisk set er afmagt og hjælpeløshed giftige, fordi de kombineret med en trussel kan lede til angst og depression. I fællesskaber kan du udrette ting, som du ikke kan alene. Ved at indgå i fællesskaber med fokus på at handle kan afmagt og hjælpeløshed omdannes til positive psykologiske tilstande såsom oplevelse af at have indflydelse og gøre en forskel. Oplevelse af at have **indflydelse og det at kunne gøre en forskel** øger oplevelse af trivsel og motivation.

For det andet kan handlefællesskaber modvirke den enkeltes oplevelse af **skyld og dårlig samvittighed**. Skyld og dårlig samvittighed opstår blandt andet, når en persons adfærd ikke matcher personens holdninger og værdier. Det kan for eksempel være, når den enkelte **ønsker** at gøre noget ved bæredygtighedskrisen, men ikke formår at omsætte holdningen til adfærd i sit eget liv.

Ved at tilbyde handlemuligheder igennem fællesskaber, får den enkelte mulighed for i højere grad at leve i overensstemmelse med sine holdninger og værdier. Dette reducerer oplevelsen af skyld og dårlig samvittighed og har dermed en positiv effekt på både trivsel og bæredygtighedskrisen.

En tredje ting, som fællesskaber kan modvirke, er **aleneheden** og erstatte den med **fællesskab** og en oplevelse af **samhørighed**. Oplevelse af samhørighed hænger i sig selv sammen med trivsel. Man kan godt være en del af en gruppe, uden at man oplever samhørighed, men i handlefællesskaber er man sammen om en større fælles sag. At kæmpe for den samme sag er effektivt til at skabe oplevelse af samhørighed, hvilket vi også kender fra sportsverdenen eller arbejdslivet.

En fjerde ting er, at det er hårdt at være alene om nogle af de tunge tanker og følelser, som ofte knytter sig til klima- og bæredygtighedsudfordringen. Her er fællesskabet og oplevelsen af samhørighed også nyttigt. Det er velkendt, at det at dele sine tanker og følelser i et trygt og rummeligt fællesskab har en positiv effekt på for eksempel angst, og det bruges blandt andet i gruppeterapi. Følelser er energi, og i det rette fællesskab kan energien vendes til handlekraft.

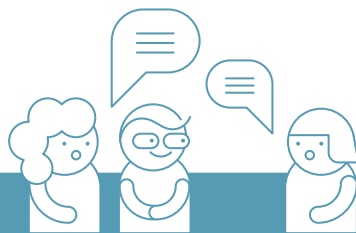
Hvis du vil vide mere om Simon Elsborg Nygaard og bæredygtighedspsykologi, kan du læse her:

<https://www.sammenomverdensmaal.dk/biblioteker>

Fem skridt til at komme i gang

1. Lav en aftale med biblioteket
2. Afhold opstartsmøde eller workshop for andre interesserede
3. Find ud af, hvad I har lyst til at arbejde med. Læg en plan og lav den om hen ad vejen, hvis jeres interesser og idéer ændrer sig
4. Få flere med. Hold jævnlige møder og inviter løbende flere med
5. Lav en god gruppe. Tag på udflugter og inspirationsture sammen. Lav rammer for fællesskabet.

I de følgende afsnit vil de fem skridt blive foldet ud et ad gangen.

1: Lav en aftale med biblioteket

Hvis I er en lille gruppe, som har konkrete idéer til nye aktiviteter, er biblioteket et godt sted at gå hen. Det er først og fremmest et sted, hvor I kan mødes. Men måske kan I få hjælp fra en biblioteksmedarbejder, som kan komme med idéer til, hvad man kan gøre, og hvem man kan samarbejde med eller få inspiration fra. Biblioteket kan også hjælpe med at lave invitationer, så I kan få flere deltagere med. Når I har fået etableret en gruppe, kan en ansat fra biblioteket eventuelt deltage i jeres møder og hjælpe med at få aktiviteter op at stå.

2: Afhold opstartsmøde eller workshop

I kan begynde med at afholde et opstartsmøde, hvor I inviterer alle interesserede til at deltage. Sæt gerne en oplægsholder på programmet, som kan være trækplaster. Det kan være en ildsjæl eller en kendt person, som kan dele erfaringer fra sin særlige indgangsvinkel til bæredygtighed, hvad enten det handler om at sy tøj af dynebetræk, skabe vilde haver eller hjælpe socialt udsatte.

Det er oplagt at prøve at finde en, hvis indgangsvinkel ligger i forlængelse af jeres interesser. Det kan biblioteket hjælpe med. På den måde sikrer I også, at der er et tema for dagen, som nye deltagere kan forholde sig til. Hvis emnet er for bredt og handler om "bæredygtighed" eller "verdensmålene", kan det være svært at komme på idéer og blive konkrete, fordi feltet er for stort.

”

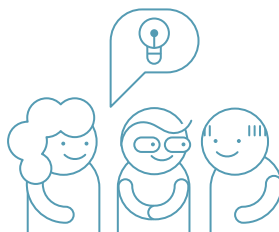
Man skal fra starten have fat i nogen, der kunne være interesserede, og så fortælle dem helt konkret, hvad det er. Ikke bare snakke om de 17 Verdensmål. Men hvis man kan brække det ned til noget helt konkret, så kan man komme videre derfra. For eksempel kan jeg fortælle, at jeg måler mit el-forbrug, så bliver folk interesserede i det, fordi det bliver konkret.

Deltager

3: Find ud af, hvad I har lyst til at arbejde med

Sammen med biblioteket kan I aftale, hvem der gør hvad, og hvilke roller I gerne vil have. Hvis nogle af jer for eksempel godt kan lide at skrive eller designe, kan I være med til at lave invitationen til opstartsmødet eller informationsmateriale sammen med biblioteket. I kan også være medværter til arrangementer og gruppemøder og sørge for, at der bliver taget godt imod deltagerne, og at alle føler sig velkomne.

Til opstartsmødet handler det om at finde ud af, hvad I har af fælles interesser, og hvordan I kan handle på det. Hvad kan I finde sammen om? Det er let at blive fanget i de mange forskellige muligheder og tilgange, man kan tage fat i. Men det er vigtigt, at der ikke er langt fra tanke til handling. Ender det med for meget snak, kan man miste motivationen, fordi man aldrig kommer i gang med at gøre noget. Derfor er det i første omgang godt at fokusere på de små og nemme aktiviteter, som ikke kræver for meget planlægning. På den måde får I hurtigt en oplevelse af, at I sammen kan bidrage med noget. I kan for eksempel planlægge frø- eller stiklingebytte, en gåtur eller et foredrag med en person, som både har viden om det emne, gruppen interesserer sig mest for, og er god til at skabe opbakning til handling. Når I mødes om aktiviteterne, kan I bruge anledningen til at tale sammen og brainstorme på nye idéer. Det sikrer, at I hele tiden har noget at gå videre med.

Lokale grønne guides kæmper mod skraldet

På Tranbjerg Bibliotek lidt uden for Aarhus mødes en verdensmålsgruppe hver mandag. Sammen undersøger de, hvad man kan gøre for at mindske mængden af affald og i stedet fremme affaldssortering og cirkulær økonomi. Gruppen er blevet interesseret i en kompostmetode, som hedder Bokashi og har planer om at udbrede kendskabet til den i lokalområdet, så flere let kan kompostere deres madaffald. De har holdt en workshop om metoden, og dermed er det lykkedes dem at få sat gang i konkrete aktiviteter til glæde for dem selv og andre. Samtidig er de også i gang med større planer.

De er i dialog med affalds- og fjernvarmeselskabet Kredsløb om at fungere som lokale guides, der kan hjælpe med at formidle viden om, hvordan man bedst sorterer sit affald.

Gruppen holder også møder med andre lokale grønne aktører for at blive klogere og hjælpe med at sætte folk sammen, der kan få glæde af hinanden.

Fællesspisninger med bæredygtig mad

På Hillerød Bibliotek har man gennem flere år holdt store fællesspisninger for de lokale borgere i samarbejde med erhvervsskolens kokkelever, Grundtvigs Højskole, frivilligcentret og andre lokale aktører. Det er en populær aktivitet, som tiltrækker et sted mellem 150 og 200 borgere i alle aldre, og det er et godt eksempel på, hvordan lokalsamfundet kan inddrages og spille en rolle. Det er gratis at deltage, da kommunen betaler for råvarerne, og de skiftende lokale aktører tilbereder maden frivilligt. På samme måde bliver deltagerne frivillige på dagen, for de hjælper med at sætte stole og borde frem, øser mad op og rydder op. Fællesspisningerne har fokus på fællesskaber, der kan rumme alle, frivillighed og klimavenlig mad. Derfor blev fællesspisningen også brugt som afsæt, da biblioteket skulle finde deltagere til en ny gruppe, der kunne arbejde med verdensmålene.

4: Få flere med

Grupper kan være store eller små. Begge dele fungerer, og I behøver ikke samle en stor gruppe for at komme i gang. Det kan faktisk være en fordel, at gruppen ikke er for stor, da det så kan blive vanskeligt at mødes. Men sørg for at invitere flere med løbende, så gruppen ikke lukker sig om sig selv. Hvis I ender med en stor gruppe, kan I vælge at lave flere grupper. For nogle kan det fungere bedre at være få sammen og fokusere på en bestemt idé.

Du kan bruge dit eget netværk og være brobygger ved at invitere andre med, som ellers ikke ville have involveret sig. I kan også kontakte lokale ildsjæle, som nok kan være travle, men også en stor drivkraft i at få flere med ombord. Lav gerne en annonce, klumme eller artikel til et lokalt medie, både når I inviterer folk med i en gruppe eller til større arrangementer. Personlige invitationer og et prik på skulderen virker. Biblioteket kan også hjælpe med at invitere flere med ved at bruge bibliotekets netværk og kommunikationskanaler. I kan tage fat i deltagerne til nogle af de arrangementer og grupper, der allerede findes på biblioteket, og invitere dem med. Det kan være læseklubben, lektiecaféen eller tilhørere, der er mødt op til et foredrag eller en debat.

Husk, at når I inviterer til opstartsmøde eller foredrag, er det altid en god idé at bede deltagerne skrive sig på en mailliste, så de kan få tilsendt en invitation til næste gruppemøde og andre lignende arrangementer.

Lokale og nationale samarbejdspartnere

Det er ikke kun enkeltpersoner, I kan tage fat i. I kan også samarbejde med lokale foreninger, klubber og organisationer. Det kan være alt fra Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling til Røde Kors-butikken, Mødrehjælpen, Grønne Nabofællesskaber, Repair Café Danmark eller Klimabevægelsen. Det vigtige er, at I har en fælles interesse, I kan samles om. De lokale foreninger og organisationer kan også bidrage med viden inden for deres område. I kan invitere dem til et af jeres gruppemøder, hvor I kan blive klogere på emnet eller bruge dem som oplægsholder til et åbent arrangement på biblioteket. I forbindelse med oplægget kan I fortælle tilhørerne om jeres gruppe og invitere dem, der har lyst, til at være med.

I mange af de lokale foreninger er der allerede frivillige tilknyttet. Mange af dem vil være interesserede i at stable fælles aktiviteter på benene, hvis I kan finde på noget at lave sammen. Det er ikke sikkert, de selv har overskud til også at være del af jeres gruppe, men det gør ikke noget. Det har stor værdi, at der skabes netværk og samarbejder på kryds og tværs i lokalsamfundet.

Der er også andre typer af lokale samarbejdspartnere. Det kan for eksempel være skoler, hvor I på biblioteket kan være med til at lave aktiviteter for eleverne. Lokale virksomheder, plejehjem, kirken og kommunen kan også være partnere. Det kan være svært at gennemskue, hvordan man får kontakt til kommunen, og hvem det vil være relevant at tale med. Også det kan biblioteket hjælpe jer med at finde ud af.

Reparationscafé i et samarbejde mellem landsbyråd og bibliotek

Gundsømagle Landsbyråd blev etableret, da byen blev lagt under Roskilde Kommune. Rådet har fokus på at udvikle og styrke lokalsamfundet og har et godt samarbejde med biblioteket, der har en filial i byen. Medlemmer af rådet deltager i bibliotekets SAMMEN OM VERDENSMÅL-projekt, både fordi de er interesserede i temaet og ser det som en mulighed for at udvikle initiativer i deres landsby.

Sammen med de øvrige deltagere i SAMMEN OM VERDENSMÅL-gruppen har de besøgt den socialøkonomiske virksomhed INSP i Roskilde for at få inspiration til at lave en reparationscafé i Gundsømagle. Hos INSP er der blandt andet mulighed for, at folk kan komme og låne symaskiner og bruge materialer. Gruppen har derfor lavet aftale med INSP om, at de kan komme forbi og låne symaskiner til at reparere og redesigne tøj. Derudover arbejder gruppen på at etablere en reparationscafé i Gundsømagle med hjælp fra Grønne Værksteder og biblioteket.

Litteratur og verdensmål

På Middelfart Bibliotek har to eksisterende grupper slået sig sammen og fundet en ny fælles ramme i verdensmålene. Gennem SAMMEN OM VERDENSMÅL-projektet blev der lavet samarbejde med biblioteket og Læseforeningen, som står bag "Guidet fælleslæsning" og Røde Kors, som har startet projektet "Fortæl for livet". Grupperne er nu begyndt at mødes fast, og de læser verdensmållitteratur og tager på erindringsvandreture i naturen. Derudover deltager de i de oplæg og workshops med forfattere og bæredygtighedsekspert, som biblioteket arrangerer. Det giver løbende gruppen inspiration til at arbejde med verdensmål og natur og inddrage det i deres samtaler og litteraturlæsning.

5: Lav en god gruppe

Fordelen ved at arbejde sammen i en mere eller mindre fast gruppe er, at man får mulighed for at gøre noget sammen med andre og i fællesskab udvikle idéer og aktiviteter over tid. I grupperne kan man tale sammen om, hvad der motiverer, frustrerer og optager én, og man kan støtte hinanden i at komme fra tale til handling. Det skal være hyggeligt og sjovt at være med. Derfor kan det være en god start at få lavet nogle fælles oplevelser, som for eksempel en udflugt, hvor deltagerne i gruppen bliver rystet sammen og får en oplevelse af fællesskab.

I Viborg har en verdensmålsgruppe besluttet at lave en fælles inspirationsudflugt til et boligområde, der er bygget bæredygtigt, og hvor beboerne også forsøger at leve så bæredygtigt som muligt. Det kan også være udflugter til offentlige institutioner, foreninger eller virksomheder, der arbejder med emner inden for bæredygtighed. Andre muligheder er vandreture, udflugter ud i naturen med fokus på natur, biodiversitet eller spiselige planter eller måske en kombination af vandreture, litteratur og natur.

Det er generelt en god idé at tænke naturen ind i jeres aktiviteter. Forskning viser, at det har en positiv effekt at føle sig forbundet til naturen. Det gør folk gladere og medfører typisk også, at man handler mere bæredygtigt. Naturen kan inddrages i aktiviteter ved for eksempel at pøde frugttræer, som de har gjort i Viborg, ved at omlægge græsplænen til en vild blomstereng, som de har gjort i Svendborg, eller lave en biodiversitetsgåtur i lokalområdet, som de har gjort i Rudersdal. Det kan også handle om at lave højt læsning i naturen eller læse litteratur, som forbinder sig til den natur, man befinder sig i. Det har de blandt andet gjort i Herning.

Bevægelse, litteratur og natur

På Herning Bibliotek har de haft succes med "LitteraTUR i Landskabet", hvor de både havde fokus på bevægelse, natur og litteratur. Forløbet var lavet til 60+ målgruppen og bestod af ture i Hedelandskabet, hvor deltagerne blev klogere på landskabet og på fortællinger fra området. Derudover blev der lavet træning og aktiviteter i naturen, som blev blandet med litterære oplevelser for at holde både krop og ånd frisk. Gruppen indledte med at mødes otte gange med biblioteksmedarbejdere, men havde mod på mere og fortsatte derfor også efterfølgende med at mødes regelmæssigt på egen hånd.

Rammer for fællesskabet

Biblioteket kan hjælpe jer i gang med gruppen. De kan komme med input og forslag til aktiviteter, sørge for, at der er et fælles sted at mødes og hjælpe med at skabe kontakt til andre aktører i lokalsamfundet. Men som deltagere i en gruppe er der selvfølgelig også en masse, I selv kan gøre for at skabe en god gruppe, hvor det er rart og sjovt at være med.

Først og fremmest er det en god idé at finde en fast dag at mødes. Det kan være hver 14. dag, for det er let at huske, og så går der ikke for lang tid imellem, at I ses.

Det er vigtigt, at I hjælper hinanden med at sørge for, at alle får tale-tid. I kan lave en runde, hver gang I mødes, hvor alle får mulighed for at byde ind – også dem, der ellers mest er stille. Sørg for at få talt om, hvad I hver især kan byde ind med og har af ressourcer, viden og ting, I er gode til. Lad folk bidrage med det, de kan og har lyst til og i det omfang, de har mulighed for. Nogle kan lægge mange timer og andre færre, og det skal der være plads til.

Vær nysgerrig og åben over for, at andre har andre perspektiver og holdninger. Bæredygtighed er fyldt med dilemmaer, og det er vigtigt at holde fast i, at ingen sidder med den fulde sandhed, men vi bliver klogere sammen. Alle kan være med, uanset

hvor meget viden man har om emnet, og hvorvidt man selv går op i at leve bæredygtigt. Det vigtige er, at man har lyst til at gøre noget sammen med andre. Når I fokuserer på det, I er fælles om og har af fælles drømme, er I med til at modarbejde den grøftegravning, der ellers kan opstå, når vi ikke er enige om tingene. I stedet er I med til at kaste jord i grøfterne, så man kan træde hen over dem og finde fælles grund at stå på.

Selv med de bedste intentioner kan det være svært at planlægge på forhånd, hvad gruppen skal arbejde med, og hvordan det skal udvikle sig. Det kan tage tid at samle og etablere en gruppe af borgere, som har tid og lyst til at mødes regelmæssigt. Det kan også tage tid at udvikle idéer og få dem realiseret. Men det er vigtigt at prøve at komme hurtigt i gang med at få noget til at ske, for det er givende at se idéerne komme til liv og opleve, at de får betydning for andre mennesker og inspirerer dem til handling.

Når de første små skridt er taget, kan I begynde at se på, om der er andre aktiviteter, som tager lidt længere tid at planlægge, I også gerne vil arbejde hen mod. Men få de små succeser i hus først – de er også med til at skabe fællesskab i gruppen.

Gode råd fra

SAMMEN OM ♥ERDENSMÅL

Her har vi samlet en håndfuld gode råd fra deltagerne i projektet til, hvordan man skaber en god gruppe:

- Lav en forventningsafstemning og find ud af, hvad I hver især gerne vil have ud af det.
- Vær lydhør over for hinandens idéer og forsøg så vidt muligt at rumme alles idéer i en fælles aktivitetsplan.
- Hav fokus på, hvad I hver især kan byde ind med i gruppen. Hvad har I af ressourcer og ting, I er gode til?
- Bliv hurtigt konkret og kom med eksempler på, hvilke aktiviteter man kan sætte i gang, og hvad man selv kan gøre. Brug gerne billeder med konkrete eksempler.
- Lav aftaler om, hvem der gør hvad og indled gerne møderne med en runde, hvor I fortæller, hvad der er sket siden sidst, og hvor nye deltagere kan komme med deres forslag og idéer.
- Snak om, hvad I gerne vil. Hvis nogen har brug for en dagsorden, så lav en. Men det er jer, som bestemmer, hvad der skal ske, og hvordan jeres mødeform og aftaler skal se ud.

Rejseholdet

I SAMMEN OM VERDENSMÅL er nogle af deltagerne blevet inviteret med i et rejsehold. Rejseholdet er ambassadører, som er med til at inspirere andre til at tage del i verdensmålsarbejdet. Deltagerne i rejseholdet har alle deltaget i en verdensmålsbootcamp i FN Byen i København med oplæg fra FN Byens skoletjeneste YOUNG og Verdens Bedste Nyheder. En skuespiller fra Forvandlende Fortællinger hjalp deltagerne med at udvikle og opbygge deres personlige fortællinger om de bæredygtige aktiviteter, de har engageret sig i. Efterfølgende har flere rejsehøldsdeltagere været ude på opgaver, hvor de har inspireret ansatte og borgere på bibliotekerne til at tage del i verdensmålsarbejdet.

Dermed spiller rejseholdet en vigtig rolle i at udbrede viden om projektet og involvere flere mennesker i lokale fællesskaber.

Jeg har mødt en masse spændende mennesker. Jeg er blevet klogere på en masse ting. Jeg har fået en forståelse for sammenhæng mellem forskellige ting og begreber inden for det her område. Det gør, at jeg nu føler, at jeg er klædt på til at gå ud og fortælle om det.

Deltager

I kan invitere en af deltagerne fra rejseholdet på besøg på jeres bibliotek for at dele erfaringer med jer. Det kan også være, du selv har lyst til at blive del af rejseholdet?

Så kan du besøge projektets hjemmeside for at få mere om at vide om det: www.sammenomverdensmaal.dk

Rejseholdet besøger FN BYEN

Verdensmålene skaber en fælles fortælling på BIBLIOTEK+ i Gladsaxe

På BIBLIOTEK+ har SAMMEN OM VERDENSMÅL givet eksisterende grupper og initiativer i og omkring Høje Gladsaxe et fælles tema at samles om. Det har skabt et fælles fokus på bæredygtighed og nye samarbejder på tværs. Et af initiativerne i Høje Gladsaxe er videreudviklingen af en lokal besøgstjeneste drevet af en lokal ildsjæl. Hendes initiativ styrker den mentale trivsel og taler direkte ind i verdensmål 3 om sundhed og trivsel. Hun har via SAMMEN OM VERDENSMÅL-gruppen fået udbredt initiativet og er blevet bevidst om, at hendes lokale indsats også er del af en større global indsats i arbejdet med verdensmålene. Andre grupper har sat fokus på verdensmål og bæredygtighed – både ved nye tiltag og ved at tydeliggøre det, de allerede gør. For eksempel har håndarbejds-caféen fået et nyt fokus på bæredygtig brug af tekstiler og udvikler blandt andet også verdensmålslogoer til indkøbsposer af stof og hækler karklude.

Madklubben "Mad for mænd" er begyndt at introducere flere grøntsager i retterne og salat som tilbehør, hvilket er nyt for mange af mændene. Og fotoklubben har givet sig selv den opgave at besøge alle aktiviteter i BIBLIOTEK+ og tage billeder af, hvordan de arbejder med bæredygtighed. De har besluttet sig for at deres bidrag skal være billeder, som kan inspirere andre til at tage del i verdensmålsarbejdet. Fotoklubben har blandt andet bidraget med billeder til denne håndbog, og de er i gang med at tage billeder til en vandre-fotoudstilling, som skal illustrere 17 forskellige aktiviteter, der bidrager til de 17 Verdensmål.

En anden ildsjæl i området har været med til at etablere Eventyrhaven, som er en plantekasse-have, hvor beboerne kan dyrke egne grøntsager. Han er kommet med i SAMMEN OM VERDENSMÅL-gruppen og har derigennem fået hjælp til at få filmet processen med at plante kartofter og andre grøntsager i halmballer. Idéen er, at han med filmen kan inspirere andre til at opleve glæden ved at dyrke egne grøntsager – også selvom man bor i lejlighed og ikke har adgang til egen have.

SAMMEN OM VERDENSMÅL-gruppen har dermed skabt et øget fokus på verdensmål hos alle deltagerne og et større samarbejde og fællesskab på tværs af aktivitetsgrupperne i BIBLIOTEK+.

Bæredygtighed for alle

Deltagerne fra SAMMEN OM VERDENSMÅL giver udtryk for, at de også selv får noget ud af det, når de engagerer sig i lokale grupper om bæredygtighed. De får mere viden om bæredygtighed og verdensmål og tit også et større indblik og netværk i deres eget lokalsamfund.

” Det med at få ny viden er med til, at man synes, det er godt. Jeg stoppede fra arbejdsmarkedet for 10 år siden. Men så tænker man: Kan jeg ikke bruges til et eller andet? Når det så viser sig, at man kan bruges i forskellige sammenhænge, så engagerer man sig mere i tingene

Deltager

” Jeg har fået et kæmpe netværk, og så opdagede jeg, at der er andre mennesker, der synes, jeg gør en forskel for dem. Nu har vi en af de andre, der kalder sig asocial. Han har nu lagt sig i kølvandet på mig og sagt ”jeg vil også være med.” Det er et eksempel på, at nogen kan få noget ud af det, man gør, og man kan være til gavn og glæde for hinanden.

Deltager

Deltagerne oplever, at de bliver del af et fællesskab, og at de får mere pondus, når de taler på vegne af en gruppe og har biblioteket med som samarbejdspartner. De mærker på egen krop, at de kan gøre en forskel og at det, de gør, også har værdi for andre. At være del af en gruppe giver altså både oplevelser og flere handlemuligheder. Samarbejdet med biblioteket giver mulighed for nye alliancer og for generationsmøder, og det giver borgerne et nyt indtryk af, hvilken rolle biblioteket kan spille. Det er ikke bare et sted, man kan læse aviser og låne bøger – det er også et oplagt mødested, hvor man kan lære af og sammen med hinanden.

Jeg er helt vildt glad for, at biblioteket vil støtte op om sådanne projekter (...) Bare det at vi går hjem og taler om det, så er der noget, der begynder at bevæge sig i samfundet. Så begynder folk at tænke over, hvad de køber nede i supermarkedet.

Deltager

Generationsmøder

Der bliver tit sat lighedstegn mellem unge og klima. Men bæredygtighed er ikke kun for de unge. Mange mennesker, som ikke længere er på arbejdsmarkedet, har en masse viden og erfaring at byde ind med og også stort engagement.

Undersøgelser viser faktisk, at det er svært at påvise en generatonskløft, når det handler om klimabekymring. På tværs af alder er der generelt lige mange mennesker, som er bekymrede over klimaforandringerne. Det er noget, vi er fælles om uafhængigt af, hvilken generation vi tilhører.

Undersøgelse fra Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

En undersøgelse gennemført af Moos-Bjerre i 2021 for Tænk tanken Fremtidens Biblioteker viser, at seks ud af ti borgere, der har rundet 60 år, gerne vil bidrage aktivt til en mere bæredygtig fremtid, og tre ud af fire er bekymrede for, at klimaforandringer vil påvirke de yngre generationers liv. Mere end halvdelen har desuden reduceret deres tøjindkøb, forbrug af plastik og af flyrejser de seneste to år – også når de bliver bedt om at se bort fra nedlukningerne på grund af Covid-19.

Se hele undersøgelsen på:

www.sammenomverdensmaal.dk/biblioteker

Netop fordi bæredygtighed er blevet en fælles samfundsdagsorden, er det en god ramme for møder og samtaler på tværs af generationer, hvor unge og ældre kan lære af og sammen med hinanden. Mange finder generationsmøderne særligt opløftende, fordi de giver en oplevelse af samhørighed. Man mødes med andre, der er optagede af samme dagsorden, men som måske også har et helt andet perspektiv på, hvordan man kan forstå og gøre noget ved problemerne.

Dialog med skoleelever om verdensmålene

I Horsens har en gruppe engagerede mennesker lavet en verdensmålsgruppe sammen med biblioteket, og en af deres aktiviteter har været et generationsmøde med elever fra 6. klasse på en lokal folkeskole. Skolen og biblioteket var i dialog om et samarbejde. Det resulterede i, at tre fra gruppen og en biblioteksmedarbejder tog ud til skolen og lavede speeddating med eleverne med fokus på verdensmål. Deltagerne i verdensmålsgruppen blev værter og placeret ved nogle borde, hvor eleverne på skift kom hen for at fortælle om det verdensmål, de arbejdede med, og hvordan de arbejdede med det. På den måde fik deltagerne dialog med eleverne om verdensmålene og oplevede, at deres egen viden og interesse for emnet blev sat i spil. Arrangementet tog halvanden time, og bagefter blev værterne inviteret på kaffe og smørrebrød. Elevernes projekt resulterede i 17 fagbøger og 17 installationer, som kommenterede hvert sit verdensmål, samt små videoer og podcasts. Det blev alt sammen udstillet på biblioteket i tre uger og gav anledning til samtaler med biblioteksbrugerne om verdensmålene.

Eksempler på aktiviteter

Insektbuffet og frøbytte

Svendborg Bibliotek har anlagt en "insektbuffet", som er en vild blomsterhave uden for biblioteket. For at få gjort haven endnu vildere stillede biblioteket en blomsterpostkasse op, og via bibliotekets Facebook-side blev byens borgere opfordret til at bidrage med blomsterfrø fra egne haver. Biblioteket modtog mange poser med frø, og initiativet har skabt et fælles ejerskab til det grønne område og samtaler om vild natur og biodiversitet.

Deleri og indsamling på biblioteket

Tranbjerg Bibliotek har sit eget deleri, som er placeret på biblioteket. Det blev indviet i december 2021, hvor byen delte legetøj til kalendergaver. I januar delte de spil og puslespil, i februar fastelavnstøj, og deleriet fortsætter med blandt andet garnrester, stofrester, pap, spil, affaldsnavnere osv. Mange af tingene bliver brugt ved bibliotekets kreabord eller til arrangementer. Derudover indsamles der brugte deodoranter til Kugledynehjælpen. Kugledynehjælpen er en nonprofit-organisation, der laver kugledyner af brugte rollon-deodoranter til familier, der ikke kan købe en selv. Kugledyner hjælper blandt andet unge med psykiske diagnoser med at sove bedre.

UdeDeleri i samarbejde med skoleelever

Udenfor på Tranbjerg Biblioteks bagside er der et udedeleri. Her kan man komme forbi og låne udendørsspil og forstørrelsesglas, net osv. Borgerne deler også urtepotter og krukker. Deleriet blev lavet i samarbejde med en 5. klasse fra skolen, der har spraymalet skabet og været med til at beslutte, hvad der skal være i det. Mange børn går forbi den vej efter skole, og biblioteket vil gerne med deleriet få skolebørnene til at bruge biblioteket som et frirum efter skole.

Fælles byhaver skaber generationsmøder

Skovlunde Kulturhus, som er del af Ballerup Bibliotekerne, har åbnet en række byhaver, som giver børnefamilier, skoleklasser, børnehavergrupper eller seniorer, der ikke har egen have, mulighed for at dyrke deres eget grønt, bær og krydderurter og samtidig tage del i fællesskabet omkring det. Havefællesskabet drives nu af en meget engageret gruppe borgere, som også hjælper med at arrangere aktiviteter, der kan involvere brugerne af haven og give mulighed for at mødes på tværs af generationer. Omkring haverne foregår der også fælles arrangementer for hele lokalområdet. I efteråret afholdt Ballerup Bibliotekerne for eksempel æbledag ved Skovlunde Kulturhus, hvor borgernes medbragte æble blev lavet til æblemost, mens børnene kunne få læst æblehistorier, se æblefilm og tegne æbler.

Tøjaktivisterne

Tre lokale kvinder i Rudersdal har samlet sig om en mission: At mindske tøjspild ved at lære andre at lappe, genbruge og upcycle tekstiler og tøj. De tre kvinder har sat sig grundigt ind i de etiske og klimamæssige problemer, der er forbundet med tøjproduktion, som det foregår i dag, og kan selv kunsten at sy, reparere og genbruge tøj. Nu har de fået lagt fire workshops ind i bibliotekets efterårsprogram, hvor de vil undervise andre i det. Samtidig udstiller de plancher med information og nogle af deres produktioner i bibliotekets borger-til-borger udstillingshjørne.

Fællesspisninger og oplæg omkring plantebaseret mad

I Ballerup tog en lokal ildsjæl initiativ til bæredygtige fællesspisninger. Hun fik hjælp fra biblioteksmedarbejderen til at planlægge oplæg på biblioteket om plantebaseret mad, som blev efterfulgt af fællesspisning. Arrangementerne indbød til fællesskab og samvær og satte samtidig emner om bæredygtighed på dagsordenen. På den måde var initiativet med til at skabe synlighed om bibliotekets arbejde med verdensmål og bæredygtighed og kunne også fungere som afsæt til at invitere flere mennesker til at deltage i bibliotekets aktiviteter under SAMMEN OM VERDENSMÅL-projektet.

Sparetræ på biblioteket

På Horsens Bibliotek har verdensmålsgruppen lavet et sparetræ, som brugerne på biblioteket kan hænge bæredygtige spareråd op på og dermed udveksle tips til, hvordan vi kan udnytte ressourcer og råvarer bedre. Træet stod fremme på biblioteket i forbindelse med et tema om verdensmålene. Der kunne man også klippe gulerødder i gamle plakater, som kunne bruges til bogmærker og give etskriftligt skulderklap, som blev hængt op på en snor. Så fik man til gengæld en bæredygtig spiselig gulerod med sig. Sparetræet er tænkt som et træ, der kan turnere rundt, og det har for eksempel været med på gågaden til et arrangement, der satte spot på Danske Handicaporganisationer.

Verdensrummet

Under Dokkl ved Aarhus Bibliotekerne er der et langt og smalt lokale, som vender ud mod havnebassinet. Det er Verdensrummet, som er et lokale, borgere og foreninger kan bruge til at skabe aktiviteter om verdensmålene. Med et stort glasparti og døre ud mod havneområdet inviterer det også til at bruge udearealet, hvor der er siddepladser på trapperne og en udendørs scene. Verdensrummet er kreativt indrettet med genbrugsmaterialer og er et mødested, et værksted og workshoprum, hvor man kan låne grej og materialer og selv være med til at komme med idéer til aktiviteter og arrangementer.

Det er på mange måder et unikt biblioteksrum og er et besøg værd. Se mere her: <https://dokkl.dk/om-verdensrum>

Grønt Værksted Stevns

I det Grønne Værksted på Hårlev Bibliotek kan borgere i Stevns og omegn få hjælp til at reparere alt fra møbler og lamper til støvsugere, køkkenmaskiner og radioer. Gruppen består primært af mænd 60+ med vidt forskellige erfaringer, men med en fælles interesse for reparationer, energi og bæredygtighed – og for at bidrage til mindre skrot, mere genbrug og bedre boliger i lokalsamfundet. Som frivillig i Grønt Værksted bliver man del af et praktisk, lærerigt fællesskab, hvor der også er tid til gode snakke og en omgang smørrebrød. SAMMEN OM VERDENSMÅL samarbejder med Grønne Værksteder om at udbrede dette tiltag til biblioteker i hele landet.

<https://groent-vaerksted.dk/stevns/>

Kom og vær med

Med SAMMEN OM VERDENSMÅL har vi vist, at verdensmål og bæredygtighed ikke behøver være kompliceret og svært at gå til. Alle kan gøre noget, og man kan finde på aktiviteter for enhver smag, hvad enten det handler om at komme tæt på naturen, være kreativ eller gøre noget godt for andre.

Biblioteker i hele landet arbejder med stort engagement på at blive et sted, hvor man mødes for at udvikle bæredygtige idéer og omsætte dem til handling. På den måde er bibliotekerne med til at skabe flere lokale fællesskaber og samarbejder med andre i lokalområdet og på tværs af generationer.

Når bibliotekerne søsætter bæredygtige aktiviteter i samarbejde med borgerne, træder de nye stier og får en ny rolle, som man ikke traditionelt forbinder med et bibliotek. Det er nyt for mange, at biblioteker også bidrager til den grønne og bæredygtige dagsorden - at bibliotekerne ikke bare stiller lokaler og viden til rådighed, men også griber og handler på de idéer, borgerne kommer med.

Der er nok at tage fat på, og der er brug for folk med gode idéer, der har lyst til at sætte aktiviteter i gang sammen med andre. Du kan også være med. Du kan for eksempel starte med at besøge dit bibliotek og spørge: "Vil I være med?" Hvis I har brug for inspiration til at komme i gang, kan du tage håndbogen med.

Rigtig god fornøjelse!

Foto: Karen Bjerggaard

Hvordan kan vi helt lokalt bidrage til den bæredygtige omstilling?

Folkebibliotekerne står klar til at hjælpe. Vi kender dem som steder, hvor man kan finde viden og bøger, men bibliotekerne er mere end det. Bibliotekerne er begyndt at samarbejde med skoler, lokale foreninger og ildsjæle om at involvere borgere og lokalsamfund i bæredygtige aktiviteter. Og biblioteket kan også hjælpe dig med at finde ud af, hvad du selv kan gøre, og hvordan du sammen med andre kan omsætte gode idéer til bæredygtige aktiviteter.

I denne håndbog har vi samlet gode råd og inspiration til, hvordan du sammen med det lokale bibliotek kommer i gang med bæredygtige handlinger.

”

Jeg synes, det er virkelig fedt, at de tager sådan nogle initiativer op i kommunen. Og får folk til at gøre noget, hvis de har mulighed for det. Og ja, at biblioteket støtter op om det. Jeg var overrasket over, at man rent faktisk ville det.

Deltager i SAMMEN OM VERDENSMÅL